

О.С. Гузев,
аспірант
(Інститут держави та права ім. В.М. Корецького
НАН України)
(Науковий керівник професор В.Н. Денисов)

Особливості правової природи санкцій як інституту міжнародного права

Ключові слова: санкції, невоєнні примусові заходи, ООН, колективна безпека, відповідальність держав, Рада Безпеки.

В практиці сучасного міжнародного права вироблено багато спеціальних механізмів підтримки та забезпечення миру й безпеки. Окрім цього, існує чимало інструментів розв'язання міждержавних конфліктів, одним з яких є інститут міжнародних санкцій. Останнім часом в юридичній літературі все більше уваги приділяється різним аспектам їх застосування [1; 2; 3; 4; 5], що обумовлює необхідність визначення такого явища в міжнародному праві як “санкції”.

В сучасних умовах санкції відіграють першочергову роль в охороні міжнародного правопорядку. Вони виступають як примусові заходи, що застосовуються проти держави-правопорушниці з метою забезпечення виконання нею зобов'язань, що витікають з правовідносин відповідальності.

До відносно недавнього часу міждержавний примус зводився до самопомоги, який полягав у застосуванні державою заходів у відповідь на правопорушення з метою поновлення і охорони своїх прав та інтересів. Система самопомоги історично передувала міжнародно-правовим санкціям і включала різні насильницькі засоби розв'язання міждержавних конфліктів. Норми старого міжнародного права дозволяли

застосування військової сили як *ultima ratio* урегулювання. Крім того, до системи самопомоги включалися різні не збройні насильницькі засоби, які відрізнялися значною різноманітністю. Вчені юристи-міжнародники XIX–XX століття виділяли наступні елементи даної системи: реторсії, репресалії (як з використанням зброї так і без неї) та війну [6, 90–93; 7, 366–371; 8, 505–515; 9, 242–245; 10, 278–284; 11, 355–357]. Найбільш широкого застосування набули репресалії, які мали велику кількість різних форм примусових заходів, що здійснює постраждала держава. Так, вони могли включати захоплення майна тієї держави, яку треба примусити до будь-чого; захоплення заручників (андролепсія); захват торговельних суден в портах (ембарго), різноманітні засоби економічного порядку аж до припинення торговельних зносин [12, 371–376; 13; 14, 559–563; 15, 85–90]. Однак, не зважаючи на всю розмаїтість перелічених заходів, різниця між ними та фактичними військовими діями була дуже прозорою. Навіть представники міжнародно-правової доктрини ставили такі засоби самопомоги в один ряд з війною, виділяючи останню лише як “крайню міру” [16, 277]. Таким чином, система самопомоги старого міжнародного права являла со-

бою практично безконтрольне насилля і, за словами В.А. Василенка, “панування грубої сили над правом” [17, 10].

Еволюція системи міжнародних відносин взагалі та примусових заходів зокрема зробила значний крок вперед після заснування першої універсальної міжнародної організації — Ліги Націй. Необхідність створення певного інституційного механізму реалізації колективної безпеки було обумовлено все більшим економічним взаємозв'язком держав того часу. Ще наприкінці XIX століття російський вчений Л. Комаровський прозорливо відмітив, що “право примусу має належати не тільки окремим державам, але й їх сукупності, тобто міжнародному союзу. Коли цей союз отримує свою організацію, він в більшості випадків витіснить право примусу, що належить окремій державі” [6, 91]. Стара система підтримання міжнародного миру та безпеки, яка включала зазначений вище перелік засобів самопомоги, доповнювалася ще одною формою — системою колективної безпеки як міжнародних санкцій, яка виражалася у застосуванні примусових заходів певною групою держав у відповідь на правопорушення на підставі рішення міжнародної організації. Так, стаття 16 Статуту Ліги Націй, яка мала назву “Санкції”, передбачала, що в разі звертання до війни будь-яким членом Ліги всупереч положенням Статуту, інші члени Ліги “зобов'язуються негайно розірвати з ним всі торгові або фінансові відносини” [18]. Статут Ліги Націй фактично не забороняв та не відміняв право держави на самопомогу шляхом репресалій, реторсій та навіть війни. Застосування останньої, однак, передбачало додержання певного механізму, зазначеного в Статуті (ст. 12, 13, та 15). Прийняття у 1928 р. Пакту Бріана-Келлога, що заборонив війну як засіб здійснення державами національної політики, все ж залишав за державами право на військові репресалії в порядку “самооборони за загальним міжнарод-

ним правом”, що фактично можна було порівняти з війною.

Вирішальним етапом формування сучасної системи міжнародних санкцій є заснування у 1945 р. Організації Об'єднаних Націй (ООН), на яку покладається обов'язок „підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою застосовувати ефективні колективні заходи для запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії або інших порушень миру” [19, 8]. Відповідно до п. 4 ст. 2 Статуту ООН члени Організації зобов'язані утримуватися в їх міжнародних відносинах від застосування сили або загрози силою. Крім того, Статут у ООН передбачає створення певної системи міжнародного примусу, який підлягає застосуванню проти держави, що порушує згадане зобов'язання. Як відмічає В.К. Собакін, Статут ООН “ліквідував право держав на самопомогу, що розуміється як право самостійно та безконтрольно звертатися до будь-яких дій з метою захисту своїх прав та інтересів від будь-яких дій інших держав” [20, 300]. Замість цього міжнародне право передбачило нову систему колективної безпеки, в якій центральне місце посідають міжнародні-правові санкції ООН.

У міжнародно-правовій доктрині санкції нерідко ототожнюють з формами відповідальності. В найбільш розгорнутому виді така позиція знайшла відображення у дисертаційному дослідженні В.І. Менжинського, де він зазначав, що “наслідки, які наступають у разі порушення демократичного міжнародного миру, правопорядку та законності, називаються санкцією міжнародного права” [21, 11]. Аналогічної позиції дотримується Г.І. Тункін, який серед форм відповідальності, виділяє “санкції, тобто примусові заходи, що застосовуються до держави-правопорушниці” [22, 299]. З деякими уточненнями Е.І. Скакунов розуміє санкції “як наслідок невиконання міжнародного обов'язку — формою

політичної відповідальності держав” [23, 37]. Санкції як прояв принципу “відповідальності за скоєне державою дій навмисного деліктного характеру” визначає Ю.М. Колосов [24, 61]. Однак останнім часом така позиція зазнає критики з боку багатьох науковців. Це пов’язано з інтенсифікацією випадків застосування ООН таких примусових заходів, що дало можливість проаналізувати практичну сутність санкцій. Як слушно відмічає І.І. Лукашук, “примус, будь то контрзаходи чи санкції, є самостійним інститутом, який пов’язаний з відповідальністю, але йому притаманні інші характеристики” [25, 8]. З такою ж позицією згоден Ю.Н. Жданов, який підкреслює, що “примусові заходи пов’язані з відповідальністю, але не зводяться до неї”. Далі він вказує на можливу причину змішування примусових заходів з формами відповідальності, яка полягає, на його думку, в тому, що “в деяких випадках примусовий захід може співпадати за часом з настанням міжнародно-правової відповідальності, наприклад, в разі скоєння міжнародного злочину у вигляді агресії” [26, 19].

Особливість санкцій полягає в тому, що підставою застосування санкцій є не сам факт правопорушення міжнародного обов’язку, а відмова від виконання тих обов’язків, що виникають з цього правопорушення. Тобто, в разі згоди держави-правопорушника добровільно виконати всі обов’язки, що витікають з правовідносин відповідальності, така держава звільняється від введення майбутнього санкційного режиму. Відмова ж від виконання цих обов’язків або небажання припинити правопорушення, яке триває, дає правову підставу для застосування санкцій. Таким чином, не можна вважати санкції як складову відповідальності або її форму, оскільки вони є самостійним інститутом міжнародного права з власними властивостями.

Тривалий час в юридичній літературі точилася дискусія стосовно суб’єктів,

що мають право приймати рішення про застосування санкцій. Більшість вітчизняних та зарубіжних вчених використовували термін санкція для позначення примусових заходів у міждержавному спілкуванні як міжнародними організаціями, так і державами. Наприклад, Д.Б. Левін звертав увагу на те, що санкції це “головним чином примусові заходи, що вживаються міжнародними організаціями або державами” [27, 144]. Тієї ж думки дотримується й В.А. Василенко, який наполягає, що “примусові заходи, які здійснюються державами в порядку самопомоги, та примусові заходи, що здійснюються ними за допомогою міжнародних організацій, слід називати одним терміном “міжнародно-правові санкції” [28, 31]. Ю.М. Колосов підкреслює можливість застосування санкцій державами в індивідуальному порядку [24, 63]. Такої ж позиції дотримуються і західні юристи. Канадська вчена Маргарет Доксі розглядає санкції як міжнародних організацій, так і держав у порядку самопомоги [29]. Однак така позиція не знайшла підтримки в ході роботи Комісії міжнародного права над Проектом статей щодо відповідальності держав у міжнародному праві. Як констатувала Комісія, термін “санкція” має використовуватись для позначення примусових колективних заходів, що здійснюються міжнародними організаціями, особливо на підставі розділу VII Статуту ООН. За індивідуальним децентралізованим механізмом примусу, що здійснюється окремою державою у відповідь на протиправне діяння з метою спонукання держави-правопорушниці до виконання зобов’язань, що витікає з правовідносин відповідальності, Комісія залишила термін “контрзаходи” [30, 334-335].

Слід відрізнити суб’єктів, які приймають рішення про застосування санкцій, та суб’єктів, які безпосередньо здійснюють санкції. Як вже було зазначено, санкції це — примусові заходи міжнародних організацій, що приймаються відповідно до

Розділу VII Статуту ООН. Однак в більшості випадків міжнародні організації не можуть безпосередньо здійснювати санкції, оскільки в силу об'єктивних причин “у них немає необхідних можливостей, аналогічних тим, які мають держави (територія; природні ресурси; підприємства; лінії комунікації тощо)” [31, 18]. Лише в деяких випадках міжнародні організації можуть здійснювати санкції власними засобами. Наприклад, такі спеціалізовані установи ООН, як Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація та ін., як санкції можуть здійснювати припинення права держави на отримання від цієї організації технічної або матеріальної допомоги. Крім того, в деяких випадках створення міжнародною організацією таких негативних наслідків, як позбавлення голосу чи позбавлення права на представництво держави-члена, що порушила норми міжнародного права, можуть бути визнані міжнародно-правовими санкціями. Так, ст. 5 Статуту ООН передбачає, “якщо проти будь-якого Члену Організації були застосовані Радою Безпеки дії превентивного або примусового характеру, Генеральна Асамблея має право, за рекомендацією Ради Безпеки, припинити здійснення прав та привілеїв, що належать йому як Члену Організації.” Такими правами можуть бути як позбавлення права голосу, так і позбавлення права на представництво. Статут Ліги арабських держав у статтях VI та XVIII передбачає позбавлення права голосу в Раді цієї організації в разі застосування до цієї держави примусових заходів. Також стаття 7 Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я передбачає тимчасове позбавлення права голосу не тільки за невиконання фінансових зобов'язань, а також в разі “виключних обставин”. Такий захід був застосований Всесвітньою організацією охорони здоров'я проти Південно-Африканської республіки як такої, що “продовжує ігнорувати ре-

золюції ООН” відповідно до резолюції від 19 березня 1964 р. ЮНЕСКО у своїй резолюції від 18 листопада 1972 р. з посиланням на свій Статут підтвердила рішення не надавати жодної допомоги керівництву Південної Родезії, проти якої застосовані примусові заходи Ради Безпеки. Санкцією, що здійснюється міжнародними організаціями, також можна вважати відмову у членстві, яка може мати дві форми: виключення з числа членів організації та неприйняття такої держави до своїх лав. Так, наприклад, після прийняття резолюції щодо введення Радою Безпеки ООН санкцій проти Південної Родезії, Адміністративна Рада Міжнародного союзу електрозв'язку у 1966 р. відмовила їй в прийнятті, коли Південна Родезія подала заяву про вступ.

Санкціями міжнародних організацій можна вважати тільки ті примусові заходи, які застосовуються з метою примушення держави-правопорушниці до виконання обов'язків, що витікають з правовідносин відповідальності. Однак в міжнародно-правовій доктрині існує думка, що санкціями також можна вважати будь-які негативні наслідки для держави-члена, яка порушила норми міжнародного права [1; 28; 29; 32]. В.А. Василенко відносить дії міжнародних організацій як наслідок порушення норм міжнародного процесуального права (несплата членських внесків) до міжнародно-правових санкцій [28, 95]. Так, він вважає санкціями заходи, які вказані у статті 19 Статуту ООН, що передбачає позбавлення права голосу за заборгованість по сплаті ООН грошових внесків. Однак такі дії не можуть бути санкціями, оскільки тут має місце первинне правопорушення, наслідком чого буде покладення відповідальності на державу-правопорушницю у вигляді позбавлення права голосу. Якщо навіть гіпотетично передбачити, що держава, яку позбавили права голосу, має змогу продовжувати брати участь у діяльності

організації та використовує своє право голосу, то ті дії, які будуть застосовуватися з метою примусити державу не голосувати, і будуть вважатися санкціями. Їх можна визнати санкціями, оскільки вони будуть носити вже вторинний характер, через те що порушені норми міжнародної відповідальності “шляхом відмови виконати обов’язки щодо ліквідації шкідливих наслідків первинного протиправного акту” [33, 6].

Також помилково уявляється позиція, за якою правомочними санкціями є примусові заходи, які застосовуються міжнародними організаціями на підставі лише резолюції Генеральної Асамблеї ООН або за власною ініціативою такої організації. Ця думка суперечить загальному принципу виключної компетенції Ради Безпеки ООН щодо введення примусових заходів [34, 37]. Якщо вести мову про створення міжнародними організаціями негативних наслідків для держав-делінквентів за порушення норм міжнародного права, то такі дії будуть носити або характер відповідальності* або взагалі будуть вважатися неправомірними. В останньому випадку мова йде про прийняття міжнародною організацією рішення щодо введення санкцій до держави, яка порушує міжнародний мир та безпеку до прийняття відповідної резолюції Ради Безпеки.

Щодо права на застосування примусових заходів регіональними міжнародними організаціями, то пункт 1 статті 53 Статуту ООН прямо передбачає, що “жодні примусові дії не застосовуються у силу регіональних угод або регіональними органами без повноважень від Ради Безпеки”. В.К. Собакін цілком вірно визначав: “Згідно точному смислу Статуту для проведення примусових дій в рамках регіональної угоди необхідно отримання прямого та спеціального повноваження

на це від Ради Безпеки” [20, 353]. З такою позицією згодні К.А. Багінян [35, 107], Е.С. Кривчікова та В.І. Менжинський [36, 105]. Слід зазначити, що не тільки регіональні організації, але й інші спеціалізовані міжнародні організації не мають права на застосування санкцій без отримання дозволу на такі дії від Ради Безпеки. Така позиція ґрунтується на положеннях Статуту ООН, за якими головна відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки покладається на Раду Безпеки (п. 1. ст. 24). Тільки Рада Безпеки “визначає існування будь-якої загрози миру, будь-якого порушення миру або акту агресії та надає рекомендації або вирішує те, які заходи слід застосувати відповідно до статей 41 та 42 з метою підтримки або поновлення міжнародного миру та безпеки” (ст. 39).

Таким чином, санкціями міжнародних організацій можна вважати такі примусові заходи, що застосовуються до держави-правопорушниця на підставі відповідного дозволу (у вигляді резолюції) Ради Безпеки ООН. Жодна міжнародна організація, крім ООН, не має право визначати підстави для застосування санкцій та приймати рішення щодо їх введення самостійно без повноважень на це Ради Безпеки.

В деяких випадках санкції міжнародних організацій за своїми наслідками для держави-делінквента є достатньо ефективними, але основними суб’єктами, що здійснюють міжнародні санкції, є держави.

Як вже було зазначено, право приймати рішення про застосування санкцій належить виключно Раді Безпеки ООН. Однак безпосереднє здійснення санкцій забезпечується як міжнародними організаціями, так і державами як суб’єктами міжнародного права відповідно та на підставі вимог, зазначених у резолюціях Ради Безпеки.

Застосування санкцій державами є не правом, а обов’язком кожної держави, що є членом ООН. Держави здійснюють

* Позбавлення голосу за несплату внеску; ненадання технічної допомоги, дотацій, позик та не обрання представників держави-члена до виборних органів за невиконання вимог статуту та ін.

санкції в тих межах і в тій формі, що визначена в резолюціях Ради Безпеки ООН. Приблизний перелік найбільш типових форм санкцій зафіксований у статті 41 Статуту ООН, яка передбачає “повний або частковий перерив економічних відносин, залізничних, морських, повітряних, поштових, телеграфних, радіо та інших засобів сполучень, а також розрив дипломатичних зносин”. Однак, не зважаючи на досить стислий перелік засобів, які не відповідають сучасним вимогам міжнародного життя, цей перелік не є вичерпним, оскільки “можуть бути прийняті інші заходи, але всі вони не повинні бути пов’язані з використанням збройних сил” [20, 231].

Практика застосування санкцій за більш ніж півстолітню історію існування ООН створила значну базу для систематизації форм та видів цього виду примусу**. В міжнародно-правовій літературі неодноразово здійснювалися спроби навести певну класифікацію санкцій [3, 5; 28, 77-126; 29, 10–12; 34, 30-47; 37, 17;]. Але різними вченими санкціями охоплювався або дуже розширений або занадто звужений перелік правомірних, а також інколи неправомірних, примусових засобів. Виходячи з уже викладеного та на підставі проведеного аналізу практичного застосування даного інституту міжнародного права, можемо дати таку класифікацію міжнародно-правових санкцій загально-го характеру.

Санкції, що здійснюються державами або міжнародними організаціями на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, прийнятих відповідно до Розділу VII Статуту ООН:

1. *Комерційні або торговельні санкції:*

А) повне (всеохоплююче) ембарго [38]; Б) часткове (вибіркове) ембарго [39; 40; 41]; В) припинення технічного обслуговування [42];

2. *Фінансові санкції:* А) блокування іноземних активів уряду [43]; Б) обмеження доступу до фінансових ринків [44]; В) припинення надання фінансової допомоги;***

3. *Санкції відносно пересування:* А) заборона на переміщення за кордон своєї держави певних осіб чи груп осіб [45; 46]; Б) заборона на переміщення будь-яких засобів сполучення (в більшості випадків повітряного сполучення) [47; 48];

4. *Дипломатичні санкції:* А) повний або частковий відзив співробітників дипломатичних представників з країни об’єкта-санкцій [49]; Б) анулювання дипломатичних віз [50];

5. *Спортивні та культурні санкції:* А) заборона на участь у спортивних змаганнях осіб або груп осіб, що представляють країну об’єкта-санкцій [51]; Б) припинення наукового, технічного та культурного співробітництва шляхом обміну та поїздок з участю осіб або групи осіб, що представляють країну об’єкта-санкцій [52; 53];

6. *Процесуальні санкції.***** А) Припинення або позбавлення права голосу; Б) Позбавлення права на представництво у виборних органах міжнародної організації; В) Неприйняття або виключення з членства у міжнародній організації.

Дискусійним є питання щодо місця військових примусових заходів, що здійснюються відповідно до статті 42 Розділу VII Статуту ООН. Більшість західних вчених у визначеннях або класифікаціях міжнародних санкцій залишають військові примусові заходи поза межами своєї уваги [4]. Цікаво, що Рада Безпеки у своїх резолюціях при застосуванні військових примусових заходів не іменує їх як санкції, а як “колективні збройні дії”, “миротворчі сили” та ін. Враховуючи характеристику та зміст військових примусових заходів, що здійснюються

** На початок XXI століття Рада Безпеки ООН застосовувала санкції 16 разів.

*** Здійснюється міжнародними фінансовими організаціями такими як МВФ, МБРР та ін.

**** Здійснюються міжнародними організаціями на підставі резолюцій Ради Безпеки та відповідно до положень свого Статуту.

відповідно до Розділу VII Статуту ООН, можна зробити висновок, що їх можна характеризувати як різновид міжнародних санкцій, оскільки військовим примусовим діям притаманні ті ж самі властивості, що і санкціям без застосування зброї. На нашу думку, враховуючи той факт, що термін “санкції” вже є ustalеним в міжнародно-правовій доктрині і навіть в практиці ООН та вживається для позначення невійськових, здебільшого економічних, заходів, примусові заходи з використанням воєнної сили з метою усунення плутанини, не слід іменувати санкціями, а залишити за ними термін “колективні воєнні примусові заходи”.

Таким чином, міжнародні санкції — це система невоєнних, здебільшого економічних, примусових заходів, рішення про застосування яких приймається виключно Радою Безпеки ООН, що здійснюються державами та міжнародними організаціями щодо держави-правопорушниці міжнародного миру та безпеки, частини її території або конкретно визначених осіб, які відповідальні за порушення міжнародного права, і мають на меті припинення такого правопорушення та забезпечення виконання державою-правопорушником обов’язків, що витікають з правовідносин відповідальності.

Список літератури:

1. *Жданов Ю.Н.* Принудительные меры в международном праве. — М., 1998.
2. *Лукашук И.И.* Право международной ответственности. — М., 2004.
3. *Garfield R.* The Impact of Economic Sanctions on Health and Well-being. Overseas Development Institute. — London, 1999.
4. *Stremlau J.* Sharpening International Sanctions: Toward a Stronger Role for the United Nations. — New York, 1996.
5. *Bessler M., Garfield R., McHugh G.* Sanctions Assessment Handbook. Assessing the Humanitarian Implications of Sanctions. IASC. — New York, 2004.
6. *Комаровский Л.* Международное право. — М., 1897.
7. *Лист Ф.* Международное право. — Юрьев, 1909.
8. *Мартенс Ф.* Современное международное право цивилизованных народов. Том III. — С-Петербург, 1905.
9. *Ривье А.* Международное право. — М., 1893.
10. *Bhuntschli J.C.* Das moderne Völkerrecht der civilisierten Staaten. — Nördlingen, 1872.
11. *Bulmerincq A.* Völkerrecht oder das Internationale Recht. — Freiburg, 1889.
12. *Ульяницький В.* Международное право. — Томск, 1911.
13. *Mas Latrie R. des.* Du droit de marque ou droit de represailles au moyen age. — Paris, 1866.
14. *Bonfils H.* Manuel de droit international public (droit des gens). — Paris, 1905.
15. *Nys E.* Le droit international (les principes, les theories, les faits). Tom III. — Paris, 1906.
16. *Клюбер Л.Л.* Новейшее европейское народное право. — М., 1828.
17. *Давид В., Василенко В.,* Механизм охраны международного порядка. — Брно, 1986.
18. Статут Лиги Наций. — М., 1934.
19. Устав ООН // Действующее международное право. В 3-х томах. Составители Ю.М. Колосов и Э.С. Кривчикова. Том 1. — М.: Из-во моск. независ. ин-та межд. права, 1996.
20. *Собакин В.К.* Коллективная безопасность — гарантия мирного сосуществования. — М., 1962.

21. Менжинский В.И. Проблема международной ответственности (в свете советской концепции международного права). Автореф. канд. дис. — М., 1951.
22. Тункин Г.И. Вопросы теории международного права. — М., 1962.
23. Скакунов Э.И. Самооборона в международном праве. — М., 1973.
24. Колосов Ю.М. Ответственность в международном праве. М., 1975.
25. Лукашук И.И. Кодификация права международной ответственности. // Московский журнал международного права. — 2002. — № 3.
26. Жданов Ю.Н. Принудительные меры в международном праве: Дисс....д-ра юрид. наук. — М., 2000.
27. Левин Д.Б. Ответственность государств в современном международном праве. — М., 1966.
28. Василенко В.А. Международно-правовые санкции. — К., 1982.
29. Doxey M.P. International sanctions in contemporary perspective. — Basingstoke; London: Macmillan, 1987.
30. Документ ООН A/46/10.
31. Маринич С.В. Экономические санкции в Международном праве: Автореф. дисс.... канд. юр. наук. — М., 1989.
32. Нешатаева Т.Н. Санкции системы ООН. Международно-правовой аспект. — М.: Из-во Иркутского ун-та, 1992
33. Петровский Ю.В. Международно-правовая ответственность государств: Автореф. дисс.... канд. юр. наук. — Л., 1968.
34. Михеев Ю.Я. Применение принудительных мер по Уставу ООН. — М., 1967.
35. Багиня К.А. Постоянный нейтралитет, право на самооборону и система регионализма в свете Устава ООН // Советское государство и право. — 1956. — № 6.
36. Кривчикова Э.С., Менжинский В.И. Разоружение и вопрос о создании международных вооруженных сил // Ин-т межд. отношений. Вопросы международного права. Ученые записки. Серия юридическая. Выпуск 16. — М., 1963.
37. Боссайт М. Рабочий документ подкомиссии по поощрению и защите прав человека ООН “Неблагоприятные последствия экономических санкций для осуществления прав человека”. Док № E/CN.4/Sub.2/2000/33.
38. Резолюція Ради Безпеки ООН №661 від 06.08.1990 р.
39. Резолюція Ради Безпеки ООН №713 від 25.09.1991 р.
40. Резолюція Ради Безпеки ООН №841 від 16.06.1993 р.
41. Резолюція Ради Безпеки ООН №1132 від 08.30.1997 р.
42. Резолюція Ради Безпеки ООН №883 від 11.11.1993 р.
43. Резолюція Ради Безпеки ООН №883 від 11.11.1993 р.
44. Резолюція Ради Безпеки ООН №841 від 16.06.1993 р.
45. Резолюція Ради Безпеки ООН №1333 від 19.12.2000 р.
46. Резолюція Ради Безпеки ООН №1390 від 16.01.2002 р.
47. Резолюція Ради Безпеки ООН №670 від 25.09.1990 р.
48. Резолюція Ради Безпеки ООН №748 від 31.03.1992 р.
49. Резолюція Ради Безпеки ООН №757 від 30.05.1992 р.
50. Резолюція Ради Безпеки ООН №1295 від 18.04.2000 р.
51. Резолюція Ради Безпеки ООН №757 від 30.05.1992 р.
52. Резолюція Ради Безпеки ООН №757 від 30.05.1992 р.
53. Резолюція Ради Безпеки ООН №425 від 19.03.1978 р.

РЕЗЮМЕ

Одним из способов поддержания международного мира и безопасности являются санкции ООН. Санкции не входят в институт ответственности и являются самостоятельным институтом. Право на применение санкций принадлежит исключительно Совету

Безопасности ООН. В систему санкций входит полный или частичный разрыв экономических отношений, железнодорожных, морских, воздушных, почтовых, телеграфных, радио и других средств сообщений, а также разрыв дипломатических отношений.

SUMMARY

The UN sanctions are means of maintenance of international peace and security. The institute of international responsibility does not include any sanctions. Sanctions are an independent institute of International Law. Only the Security Council has an exclusive right to enforcement sanctions. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, as well as the severance of diplomatic relations.

*Рекомендовано кафедрой
прав людини, європейського та міжнародного права*

Подано 09.10.06